

Datum: Rijeka, 27. srpnja 2023.

Kolegij: ETIKA ZDRAVSTVENE SKRBI

Voditelj: dr. sc. DAJANA CARTI

Katedra: Katedra za javno zdravstvo

Studij: Prijediplomski stručni studiji - Radiološka tehnologija redovni

Godina studija: 1

Akadska godina: 2023./2024.

IZVEDBENI NASTAVNI PLAN

Podaci o kolegiju (kratak opis kolegija, opće upute, gdje se i u kojem obliku organizira nastava, potreban pribor, upute o pohađanju i pripremi za nastavu, obveze studenata i sl.):

Kolegij *Etika zdravstvene skrbi* je obvezni kolegij na prvoj godini prijediplomskog stručnog studija Radiološka tehnologija i sastoji se od 15 sati predavanja i 15 sati seminara, ukupno 30 sati. Kolegij se izvodi u prostorijama Fakulteta zdravstvenih studija.

Cilj kolegija *Etika zdravstvene skrbi* je usvajanje znanja i stjecanje kompetencija za suočavanje s bioetičkim dilemama s kojima će se susretati prvostupnici preddiplomskog stručnog studija Radiološke tehnologije u svom profesionalnom djelovanju. Usvajanjem nastavnog sadržaja cilj ovog kolegija se ostvaruje u stjecanju znanja o povijesnom i filozofskom razvoju etike zdravstvene skrbi, u osposobljavanju studenata/ica za bioetičku analizu i argumentaciju odabranih bioetičkih rješenja (prema teorijama i modelima), u razumijevanju dinamike odnosa između tehnološkog razvoja i postojećih te novih bioetičkih pitanja koje ova dinamika odnosa otvara, u uočavanju postojanja različitih pristupa u rješavanju bioetičkih problema u konkretnom kontekstu (pluralističko društvo), te u usvajanju i primjeni Kodeksa etike i deontologije radioloških tehničara.

Sadržaj kolegija je sljedeći:

O etici

O skrbi

Etika zdravstvene skrbi – povijesni presjek

Bioetika – pojam, definicija, interdisciplinarnost

Bioetička načela u radiologiji

Etičke teorije

Dijalektika autonomije i odgovornosti u pluralističkom svijetu

Informirana suglasnost pacijenta

Istina i privatnost pacijenata

Načelo pravednosti i prava pacijenata

Etičko savjetovanje i klinička etička povjerenstva

Bio-psiho-socijalna perspektiva rješavanja etičke dileme (prikazi slučajeva)

Kodeks etike i deontologije radioloških tehnologa

Moralni distress

Etika i palijativna skrb

Izvođenje nastave: Nastava se izvodi u obliku predavanja i seminara. Predviđeno vrijeme trajanja nastave je raspoređeno kroz četrnaest tjedana u drugom semestru akademske godine 2023./2024.

Kroz 15 odabranih tema predavanja studenti ulaze u sadržaj kolegija. U seminarskom dijelu studenti produbljuju odabranu temu iz područja etike zdravstvene skrbi koju uz konzultacije s nastavnikom, prezentiraju ostalim polaznicima kolegija. Svoje istraživanje predstavljeno kroz prezentaciju studenti nadopunjuju dobivenim komentarima i primjedbama i predaju kao seminarski rad u pismenom obliku. Na kraju semestra je obvezni završni pismeni ispit.

Popis obvezne ispitne literature:

Gosić N. Bioetika in vivo, Pergamena, Zagreb, 2005.
Gosić N. »Hipokratova zakletva - povijesna perspektiva u bioetici i bioetičkoj edukaciji« u: Gosić N. *Bioetičke perspektive*, Pergamena, Zagreb, 2011., str. 23-28.
Hrvatska komora zdravstvenih djelatnika, Kodeks etike i deontologije radioloških tehnologa, dostupni na <http://www.zrtd.org/wp-content/uploads/2020/02/Kodeks-etike-i-deontologije-radioloških-tehnologa.pdf>
Predavanja (PowerPoint prezentacije)
Franjić D., Miljko M., Umjetna inteligencija u radiologiji: etički problemi, Zdravstveni glasnik, 2020. Vol. 6. No. 2

Popis dopunske literature:

Čović, A.: Etika i bioetika, Pergamena, Zagreb, 2004.
Prlić, N.: „Etika zdravstvenih djelatnika“, u: Zdravstvena njega, VII. izd. Školska knjiga, Zagreb 2003.
Loewy E.H. - Loewy R. S.: Textbook of Healthcare Ethics, 2nd Edition, Kluwer Academic Publishers 2004.
Di Nucci E.: Ethics in Healthcare, Rowman & Littlefield International, London 2018.
Ashcroft R. E. - Dawson A. - Draper H. - McMillan J. R.: Principles of Health Care Ethics, 2nd Edition, John Wiley & Sons Ltd, England 2007.
Moskop J. C., Ethics and Health Care. An Introduction, Cambridge University Press 2016.

Nastavni plan:

Popis predavanja (s naslovima i pojašnjenjem):

P1 O etici
Ishodi učenja:
- Razumjeti pojam etika
- Definirati etiku kao filozofsku disciplinu
- Razlikovati deskriptivnu i normativnu etiku
- Objasniti pojam medicinska etika

P2 O skrbi
Ishodi učenja:
- Razumjeti pojam skrbi
- Objasniti dimenzije skrbi
- Vrijednovati etiku skrbi
- Objasniti pojam skrbi u medicinskoj etici

P3 Etika zdravstvene skrbi – povijesni presjek
Ishodi učenja:
- Razumjeti pojam etika zdravstvene skrbi
- Razlikovati faze povijesnog razvoja etike zdravstvene skrbi (primitivna društva, antički svijet, srednji vijek, prosvjetiteljstvo i moderno doba, etika zdravstvene skrbi u 20. stoljeću)
- Analizirati i argumentirati definiciju zdravlja prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji

P4 Bioetika – pojam, definicija, interdisciplinarnost, dijalog
Ishodi učenja:
- Razumjeti pojam bioetika
- Obrazložiti povijesni kontekst nastanka i razvoja bioetike
- Razlikovati bioetičke perspektive u medicini,
- Opisati razlike u pristupu pacijentu kod medicine potreba i medicine želja

P5 Bioetička načela u radiološkoj tehnologiji
Ishodi učenja:
- Definirati bioetička načela,
- Obrazložiti princip ranjivosti u bioetici
- Razumjeti važnost koncepta kvaliteta života
- Identificirati bioetičke dileme u radiološkoj tehnologiji

P6 Etičke teorije
Ishodi učenja:
- Objasniti načine etičkog rasuđivanja u donošenju odluka,

- Prepoznati vrijednosti u društvu i vrijednosti u zdravstvu,
- Razumjeti različite etičke teorije (deontološke, utilitarističke i etika vrline)
- Kritički promišljati i argumentirati različite etičke pristupe

P7 Dijalektika autonomije i odgovornosti u pluralističkom svijetu

Ishodi učenja:

- Prepoznati i odrediti obveze i prava u odnosu pacijent – zdravstveni djelatnik
- Razumjeti i objasniti različite pristupe autonomiji u različitim kulturama
- Definirati i objasniti različita prava pacijenata i njihovu primjenu u različitim kulturološkim kontekstima

P8 Informirana suglasnost pacijenta

Ishodi učenja:

- Objasniti i razumjeti pacijentovo pravo na informiranu suglasnost
- Identificirati elementi informiranog pristanka
- Objasniti proces informiranja pacijenta
- Analizirati zakonski okviri Zakona o informiranoj suglasnosti u Hrvatskoj

P 9 Istina i privatnost pacijenata

Ishodi učenja:

- Interpretirati pravo na istinu i privatnost u medicinskoj praksi
- Razumjeti i objasniti razloge ograničenja govora istine u medicinskoj praksi
- Analizirati pravne norme Zakona o zaštiti prava pacijenata koje se odnose na privatnost pacijenta i njegovo pravo na informiranost

P10 Načelo pravednosti i prava pacijenata

Ishodi učenja:

- Razumjeti načelo pravednosti u bioetici
- Objasniti ulogu pravednosti u raspodjeli doprinosa istraživanja,
- Identificirati i objasniti međunarodne dokumente i kodekse o pravima pacijenata i njihovoj zaštiti (zdravstvena skrb, moždana smrt, donacija organa)

P11 Etičko savjetovanje i klinička etička povjerenstva

Ishodi učenja:

- Razumjeti funkciju i svrhu etičkog povjerenstva u bolnici,
- Identificirati profesionalni profil članova etičkog povjerenstva,
- Objasniti načine donošenja etičkih odluka u kliničkoj praksi

P12 Bio-psiho-socijalna perspektiva rješavanja etičke dileme (prikazi slučaja)

Ishodi učenja:

- Razumjeti i identificirati interdisciplinarni i transdisciplinarni pristup rješavanju etičkih dilema u medicini
- Analizirati i argumentirati važnost profesionalne komunikacije s pacijentom,
- Prepoznati i objasniti važnost i načine integracije skrbi pacijenata
- Analizirati elemente holističkog pristupa osobi pacijenta u planu liječenja i skrbi

P13 Kodeks etike i deontologije radioloških tehnologa

Ishodi učenja:

- Analiza Kodeks etike i deontologije radioloških tehnologa
- Analiza prvanih i etičkih normi na primjerima iz prakse radioloških tehnologa

P14 Moralni distress

Ishodi učenja:

- Definirati pojam moralno distresa pojma,
- Prepoznati povezanost etike skrbi u zdravstvu i moralnog distresa,
- Identificirati moralni distress zdravstvenih djelatnika kao jedan od razloga krize u zdravstvu

P15 Etika i palijativna skrb

Ishodi učenja:

- Definirati pojam palijativne skrbi i hospicijska skrb
- Objasniti i razumjeti važnost skrbi na kraju života i (end – of – life care), važnost terminalne skrbi i bioetička pitanja na kraju života (odbijanje hrane i pića, terminalna sedacija, terapija boli, distanzija)

Popis seminara s pojašnjenjem:

S1 Mit o skrbi
S2 Etičke dileme radiološke dijagnostike u pedijatriji
S3 Etika zdravstvene skrbi u etičkim dokumentima
S4 Informirana suglasnost i skrb o pacijentu
S5 Povjerenje u odnosu zdravstveni djelatnik – pacijent u doba e-zdravstva
S6 Etički aspekti korištenja umjetne inteligencije u radiologiji
S7 Uzaludni postupci i moralni distress zdravstvenih djelatnika
S8 Etika skrbi i feminizam
S9 Etika zdravstvene skrbi i globalna bioetika
S10 Etika zdravstvene skrbi i mentalno oboljele osobe
S11 Etika skrbi na početku života
S12 Etika skrbi na kraju života
S13 Prikaz slučaja iz etike zdravstvene skrbi radioloških tehnologa
S14 Slobodni izbor teme
S15 Slobodni izbor teme

Popis vježbi s pojašnjenjem:

/

Obveze studenata:

Redovito pohađanje nastave, obvezna priprema i izlaganje seminarske teme, te obvezno polaganje završnog pismenog ispita.

Ispit (način polaganja ispita, opis pisanog/usmenog/praktičnog dijela ispita, način bodovanja, kriterij ocjenjivanja):

Elementi završne ocjene su sljedeći: **Obvezna prezentacija teme i pismeni seminarski rad te obvezni završni pismeni ispit.**

Pismeni dio ispita

Ukupan postotak uspješnosti studenata/ica tijekom nastave čini 30 bodova i završni pismeni ispit 70 bodova. Svako pitanje u završnom pismenom ispitu nosi jedan bod. Za prolaz na završnom ispitu potrebno je ostvariti najmanje 50% odnosno 35 bodova.

Broj točnih odgovora	Broj bodova
35	35 (50%)
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43

44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53
54	54
55	55
56	56
57	57
58	58
59	59
60	60
61	61
62	62
63	63
64	64
65	65
66	66
67	67
68	68
69	69
70	70

Usmeni dio ispita

Ostvariti maksimalnih 30 bodova seminarskim radom moguće je na sljedeći način: prezentacija mora sadržavati **uvod** (5 bodova ostvaruje se za: naslov teme, određenje ključnih pojmova, prikaz razrade prezentacije, prikaz ograničenja istraživanja i postavljanjem 2-3 pitanja na koja izlaganje nudi odgovor), **određenje pojmova** (5 bodova ostvaruje se za: definiranje pojmova – jedna ili više definicija, pojašnjenje odabrane definicije, problematičnost definicije – ukoliko postoji, važnost bioetičkog aspekta odabrane teme, interdisciplinarni pristup bioetičkom pitanju), **razradu teme** (5 bodova ostvaruje se za: jasno izraženi bioetički aspekt seminarskog rada, argumente „za“ i „protiv“ određenog bioetičkog promišljanja, prikaz širine bioetičkog interdisciplinarnog propitivanja odabrane teme i postavljanje pitanja koje bioetička rasprava o temi otvara), **zaključak** (5 bodova ostvaruje se za: kratki sažetak izlaganja, podertavanje glavnih naglasaka izabrane teme, izvođenje osobnog zaključka na temelju predstavljene prezentacije, kratke odgovore na pitanja uvoda, postavljanje dva pitanja za diskusiju) i **literaturu** (5 bodova se za: 1-3 izvora – 1 bod, 4 izvora – 2 boda, 5 izvora 3 boda, 6 izvora 4 boda i više od 6 izvora 5 bodova), a student/ica poštivati unaprijed određeno **vrijeme** izlaganja (5 bodova ostvaruje se za poštivanje dogovorenog vremena a prelaskom vremena bodovi se umanjuju) (ukupno 30 bodova).

Seminarski rad: treba imati istu *strukturu* kao i prezentacija i student/ica ga mora **predati u roku** od **tjedan dana** nakon održanog izlaganja.

ČLANAK 42.

Ocjenjivanje unutar Europskog sustava stjecanja i prijenosa bodova

(1) Uspjeh studenta za svaki predmet izražava se ECTS skalom ocjenjivanja u postocima od 0 do 100 % ocjenskih bodova pri čemu prolazna ocjena ne može biti niža od 50 % ocjenskih bodova.

(2) Praćenje i ocjenjivanje studenata za svaki predmet (modul) obavlja se tijekom nastave i na završnom ispitu što svaka sastavnica detaljnije utvrđuje svojim pravilnikom i /ili studijskim programom, pri čemu student na pojedinom predmetu tijekom nastave mogu ostvariti od najmanje 50 % do najviše 70 % ocjenskih bodova, dok se preostali postotak ocjenskih bodova od najviše 50% do najmanje 30 % može ostvariti na završnom ispitu.

(3) student koji su tijekom nastave ostvarili

- od 0 do 49,9 % ocjenskih bodova od ocjenskih bodova koje je bilo moguće steći tijekom nastave kroz oblike kontinuiranog praćenja i vrednovanja studenta sukladno pravilniku i/ili studijskom programu sastavnice ocjenjuje se ocjenom F (neuspješan), ne mogu steći ECTS bodove i moraju ponovo upisati predmet,

- 50 i više ocjenskih bodova od bodova koje je bilo moguće steći tijekom nastave kroz oblike kontinuiranog praćenja i vrednovanja studenta sukladno pravilniku i/ili studijskom program sastavnice, mogu pristupiti završnom ispitu.

(4) Ispitni prag na završnom ispitu ne može biti manji od 50 % uspješno riješenog ispita.

(5) Konačna ocjena je zbroj postotaka ostvarenog tijekom nastave i postotka ostvarenog na završnom ispitu, a utvrđuje se sukladno članku 43. ovog Pravilnika.

ČLANAK 43.

Ocjenjivanje studenata na temelju konačnog uspjeha

(1) Ocjenjivanje studenata na temelju konačnog uspjeha obavlja se kako slijedi:

- Ocjena izvrstan (5) odgovara ocjeni A u skali ECTS-a i postotku uspješnosti od 90 do 100 %

- Ocjena vrlo dobar (4) odgovara ocjeni B u skali ECTS- a i postotku uspješnosti od 75 do 89,9 %

- Ocjena dobar (3) odgovara ocjeni C u skali ECTS- a i postotku uspješnosti od 60 do 74,9 %

- Ocjena dovoljan (2) odgovara ocjeni D u skali ECTS-a i postotku uspješnosti od 50 do 59,9 %

- Ocjena nedovoljan (1) odgovara ocjeni F u skali ECTS-a i postotku uspješnosti od 0 do 49,9 %.

ČLANAK 46.

Prigovor na ocjenu

(1) Student koji smatra da je oštećen ocjenjivanjem na završnom ispitu ima pravo u roku 24 sata nakon priopćenja ocjene izjaviti pisani prigovor dekanu odnosno pročelniku odjela. Prigovor mora biti obrazložen.

(2) Ako prigovor smatra osnovanim dekan odnosno pročelnik odjela će u roku od 24 sata od zaprimanja prigovora imenovati povjerenstvo sastavljeno od tri člana. Nastavnik s čijom ocjenom student nije bio zadovoljan ne može biti predsjednik povjerenstva.

(3) Pisani ispit ili pisani dio ispita neće se ponoviti pred povjerenstvom, već će ga ono ponovno ocijeniti. Ako je ispit usmeni ili se sastoji i od usmenog dijela provjere znanja dekan odnosno pročelnik odjela će odrediti vrijeme polaganja ispita koji se treba održati što ranije, a ne može biti održan kasnije od tri radna dana po izjavljenom prigovoru.

(4) Povjerenstvo donosi odluku većinom glasova.

Mogućnost izvođenja nastave na stranom jeziku:

/

Ostale napomene (vezane uz kolegij) važne za studente:

Evidencija pohađanja nastave vodi se i za predavanja i za seminare. Prisustvo na predavanjima i na seminarima provodit će se prozivkom na svakom satu. Student/ica može izostati s 30% studijskog programa odnosno maksimalno imati 9 izostanaka s predavanja i/ili seminara u tijeku semestra.

SATNICA IZVOĐENJA NASTAVE (za akademsku 2023./2024. godinu)

Raspored nastave

Datum	Predavanja (vrijeme i mjesto)	Seminari (vrijeme i mjesto)	Vježbe (vrijeme i mjesto)	Nastavnik
28.02.2024.	11,00 – Z1	12, 00 – Z1	-	Dajana Carti
6.03.2024.	11,00 – Z1	12, 00 – Z1		Dajana Carti
13.03.2024.	11,00 – Z1	12, 00 – Z1		Dajana Carti
20.03.2024.	11,00 – Z1	12, 00 – Z1		Dajana Carti
27.03.2024.	11,00 – Z1	12, 00 – Z1		Dajana Carti
3.04.2024.	11,00 – Z1	12, 00 – Z1		Dajana Carti
10.04.2024.	12,00 – Z1	13,00 – Z1		Dajana Carti
17.4.2024.	12,00 – Z1	13,00 – Z1		Dajana Carti
24.04.2024.	11,00 – Z1	12, 00 – Z1		Dajana Carti
8.05.2024.	11,00 – Z1	12, 00 – Z1		Dajana Carti
15. 5.2024.	11,00 – Z1	12, 00 – Z1		Dajana Carti
22.5.2024.	12,00 – Z1	13,00 – Z1		Dajana Carti
29.5.2024.	12,00 – Z1	13,00 – Z1		Dajana Carti

Popis predavanja, seminara i vježbi:

P	PREDAVANJA (tema predavanja)	Broj sati nastave	Mjesto održavanja
1	O etici	1	Z1
2	O skrbi	1	Z1
3	Etika zdravstvene skrbi	1	Z1
4	Bioetika – pojam, definicija, interdisciplinarnost	1	Z1
5	Bioetička načela u radiologiji	1	Z1
6	Etičke teorije	1	Z1
7	Dijalektika autonomije i odgovornosti u pluralističkom svijetu	1	Z1
8	Informirana suglasnost pacijenta	1	Z1
9	istina i privatnost pacijenata	1	Z1
10	Načelo pravednosti i prava pacijenata	1	Z1
11	Etičko savjetovanje i klinička etička povjerenstva	1	Z1
12	Bio-psiho-socijalna perspektiva rješavanja etičke dileme (prikazi slučaja)	1	Z1
13	Kodeks etike i deontologije radioloških tehnologa	1	Z1
14	Etika zdravstvene skrbi i moralni distress	1	Z1
15	Etika i palijativna skrb	1	Z1
	Ukupan broj sati predavanja	15	

S	SEMINARI (tema seminara)	Broj sati nastave	Mjesto održavanja
1	Mit o skrbi	1	Z1
2	Etičke dileme radiološke dijagnostike u pedijatriji	1	Z1
3	Etika zdravstvene skrbi u etičkim dokumentima	1	Z1
4	Informirana suglasnost i radiološka tehnologija	1	Z1
5	Povjerenje u odnosu zdravstveni djelatnik - pacijent u doba e-zdravstva	1	Z1
6	Etički aspekti korištenja umjetne inteligencije u radiologiji	1	Z1
7	Uzaludni postupci i moralni distress zdravstvenih djelatnika	1	Z1
8	Etika skrbi i feminizam	1	Z1
9	Etika zdravstvene skrbi i globalna bioetika	1	Z1
10	Etika zdravstvene skrbi i mentalno oboljele osobe	1	Z1
11	Etika skrbi na početku života	1	Z1
12	Etika skrbi na kraju života	1	Z1
13	Prikaz slučaja iz etike zdravstvene skrbi radioloških tehnologa	1	Z1
14	Slobodni izbor teme	1	Z1
15	Slobodni izbor teme	1	Z1
	Ukupan broj sati seminara	15	

V	VJEŽBE (tema vježbe)	Broj sati nastave	Mjesto održavanja
	Ukupan broj sati vježbi	/	

ISPITNI TERMINI (završni ispit)	
1.	14.06.2024.
2.	28.06.2024.
3.	08.09.2024.
4.	22.09.2024.